

GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ÖĞRENCİLERİNİN SANATOKURYAZARLIĞI DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İzzet YÜCETOKER (*)

Öz

Bu çalışmanın amacı, Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünde okuyan müzik ve resim öğrencilerinin sanat okuryazarlığını düzeylerini belirlemek, okuryazarlık uygulamaları hakkında bilgi vermek, sanat uygulamalarında kuram bilgilerini kullanmalarını sağlamak ve güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin okutulduğu ders programının sanat okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerine katkısı bulunup bulunmadığını belirlemektir. Araştırma grubu Niğde Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü müzik(120) ve resim(120) öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu araştırma betimsel bir alan çalışması olup, kaynak tarama ve nicel araştırma tekniklerine başvurulmuştur. Nicel verileri çözümlemede her iki grubun okuryazarlık düzeyleri arasındaki farkları bulmak için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ayrıca her iki grubun kendi içerisindeki okuryazarlık düzeyleri arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri için bağımsız örneklem tek yönlü varyans testi ve bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu gösterebilmek için ise Tukey HSD testi uygulanmıştır. İki grubun arasındaki farkı görebilmek için yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında anlamlılık değeri 0,001 olduğu görülmektedir. İki grup arasındaki ilişkinin $p < 0,05$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Resim öğrencilerinin müzik öğrencilerine göre sanat okuryazarlığı düzeyleri daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Müzik ve resim öğrencilerinin sınıflara göre sanat okuryazarlığı farklılıklarını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizinde ise sınıf düzeyi yükseldikçe okuryazarlık düzeylerinin de yükseldiği sonucuna ulaşılmıştır. Her iki sınıf arasındaki ilişki ise $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanat Okuryazarlığı, Müzik, Resim.

The Evaluation of the Level in Art Literacy of Fine Arts Students

Abstract

The aim of this study fine arts to determine studying music and art students of the arts literacy level part training, provide information about the literacy practices, to determine whether and to use the theory of knowledge in arts administration and arts education department students taught the course of the presence of the contribution to the art of developing literacy skills. Research group is composed from Nigde University fine arts department of music (120) and art (120) of students. This research is a descriptive field

*) Yrd. Doç. Dr., Giresun Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi
(e-posta: yucetoker21@hotmail.com)

studies, literature, and have been applied to quantitative research techniques. Quantitative data on independent samples to find the differences between the literacy levels of both groups t-test analysis was performed. In addition, both groups of independent samples for levels of significance in the difference between their levels of literacy and one-way Anova test to show that these differences between the groups were administered the Tukey HSD test. Considering the results of the t test done to see the difference between the two groups appear to be significant value 0,001. The relationship between the two groups $p < 0.05$ is proved to be statistically significant. No student of the art of music students according to their literacy levels was concluded to be more successful. The music and pictures made by the students in the class of one-way ANOVA to determine differences of class arts literacy level rises, the higher the literacy level has also been achieved results. The relationship between the two classes of $p < 0.05$ is reported to be significant.

Keywords: Art Literacy, Music, Art.

Giriş

Günümüzde çeşitli alanlarda okuryazarlık türleri ortaya çıkmaktadır. Özellikle birleşmiş milletler tarafından 1990 yılında “uluslararası okuryazarlık yılı” ilan edilmesi sonucunda çeşitli okuryazarlık alanlarına ilginin arttığı görülmektedir. (Bawden, 2001). Gelişen teknoloji okuryazarlık kavramının işlevini değiştirirken bu kavramı daha kapsamlı bir hale getirmiştir. Böylelikle okuryazarlık, hızla değişen dünyanın ortaya çıkardığı medyanın giderek güçlenmesi, bilgiye ulaşma yollarının hızla gelişmesi, teknoloji araçlarının kullanılmasının yaygınlaşması, kitap fuarlarının çoğalması gibi durumların etkisiyle hızla değişen bir süreç haline gelmiştir. (Lankshear ve Knobel, 1999, Akt, Nergis, 2011). Bu sürecin hızlanması ise bireyi, ihtiyaç duyulan bilgileri kapsamlı bir şekilde bilebilmeye, bu bilgilere kolay erişebilmeye, erişilen bilgileri değerlendirebilmeye ve değerlendirilen bilgileri kullanabilmeye yönlendirdiği söylenebilir.

Konu ile ilgili alan yazın tarandığında birçok okuryazarlık türünün tanımına ulaşmak mümkündür. Bilgi okuryazarlığı son zamanlarda bütün disiplinleri ilgilendiren bir alan olmuştur. “Bilgi okuryazarlığı, bireysel ve mesleki yaşamda etkin ve yeterli biçimde bilgiyi bulma, değerlendirme ve kullanma yeteneğidir.” (Mc Clark, 1991; Akt. Gürdal, 2000). Bilgi okuryazarlığının yanında evrensel okuryazarlık da tüm evreni ilgilendiren, milletleri okuryazarlık alanına yönlendirmeyi hedefleyen bir okuryazarlık türü olarak karşımıza çıkmaktadır. “Evrensel Okuryazarlık, küreselleşen dünyada, evrensel bilgiye ulaşabilmek için gerekli olan, temel okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, internet okuryazarlığı gibi pek çok beceriyi dünyayı takip edebilmek için gerekli yabancı bir dile hâkim olmayı gerektiren bir okuryazarlık türüdür”. (Miller, 1998; Oğuz, 2007).

Bu okuryazarlık türleri giderek alan okuryazarlıklarına doğru eğilim göstermektedir. Görsel okuryazarlık, müzik okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve bunun gibi birçok alanda okuryazarlık tanımına rastlamak mümkündür. Güzel sanatlar bölümleri, almış oldukları eğitim sırasında belirli teorik ve pratik dersler almaktır. Buradaki amaç, teorik

derslerin pratik derslere dönüştürülebilmesi olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle sanat okuryazarlığı, bu amaç doğrultusunda önemli bir okuryazarlık türüdür denilebilir.

Yüctoker (2014: 16), sanat okuryazarlığını şu şekilde tanımlamıştır: “Sanat okuryazarlığı, küreselleşen dünyada, doğrudan parçası olunan yerel sanat algısıyla, dolaylı olarak erişilebilen uluslararası sanatlar arasında eklettik bir ilişki kurabilmeyi, sanatı meslek edinen bireylerin mesleki ve bireysel yaşamlarında ihtiyaç duyabilecekleri bilgiye erişebilmeyi, erişilen bilgileri öznesi ya da unsuru olunan uygulamalara aktarabilmeyi sağlayan bir okuryazarlık türüdür.” Bu tanımdan yola çıkılarak güzel sanatlar eğitimi öğrencileri kendi ulusal sanatını diğer uluslararası sanatlara aktarabilmeli ve bunun değerlendirmesini yapabilmelidir. Ayrıca sanat hakkındaki bütün bilgilere nerede, ne zaman ve nasıl ulaşabileceğini bilmeli, bilgiyi doğru kullanabilmeli ve performanslarına edindikleri bilgileri kolay aktarabilmelidir.

Günümüzde Türkiye’de sanat okuryazarlığı ile ilgili birçok çalışma ve projelerin var olduğu görülmektedir. İletişim Parkı (IPA) adı altında toplumsal projeler ve KOBİ’ler için gönüllü iletişim desteği veren, genç iletişimcilerin toplumsal projelerde gönüllü olarak görev yaparak, tecrübe ve yaratıcılıklarını arttırabilecekleri bir düşünce platformu oluşturmuşlardır. Burada sanat okuryazarlığı temelli halk eğitimi, modern kütüphanecilik gibi hizmetler verilmektedir. Her türlü sanat çalışmalarının özellikler çocukların bilişsel ve ruhsal gelişimine büyük katkı sağladığını temel alarak bir sanat okuryazarlığı Türkiye projesi üretmişlerdir. Bu proje “Sanat okuryazarlığı Türkiye projesi” adı altında 7 – 11 yaş arası çocuklara ulaşmayı hedefleyen bir halk eğitim çalışmasıdır. Projenin amaçları ise aşağıdaki gibidir; Maddi imkânları ve sanat etkinliklerine erişim fırsatı ve alışkanlığı daha az olan toplumsal gruplardan başlayarak, çocuklarda sanat sevgisi, bilinci ve isteği uyandırmaktır. Sanat öğretmenlerine ve güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilere, bu alandaki sosyal sorumluluklarını hatırlatmak ve gönüllü olarak topluma hizmet etmek için bir çalışma platformu sağlamaktır. Kitle iletişim araçlarında sanat ve sanat eğitime yönelik yayınların sayıca artması ve nitelik yönünden zenginleşmesi yönünde bilinç ve istek yaratmaktır (<http://sanatseverturkiye.blogspot.com/>). Sanat okuryazarlığı projelerinin başlaması, bu alana katkı sağlayacak diğer hizmetlerin ve yayınların yavaş yavaş ortaya çıkması, bu okuryazarlık türü için belirli çalışma yapılmasının ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bunun yanında IKVS’nin kültür politikaları çalışmaları kapsamında hazırlanan dördüncü rapora bakıldığında ilköğretimden itibaren verilen sanat eğitiminin bireyin entelektüel, akademik, kültürel, sosyal ve kişisel gelişimine katkısını akademik makalelerin, raporların, eğitim ve öğretimi düzenleyen yasalar ile hükümet ve kalkınma programlarının incelenmesi olarak görülmektedir. Bu raporun ana amacı ise Kültür-sanat okuryazarlığı bir çocuğun bütün hayatını değiştirecek ve iyileştirecek kadar önemli olduğu gerekçesidir (<http://www.haberturk.com/kultur-sanat/haber>).

Bu araştırmanın amacı, güzel sanatlar eğitimi bölümünde okuyan müzik ve resim öğrencilerinin sanat okuryazarlığını düzeylerini belirlemek, okuryazarlık uygulamaları hakkında bilgi vermek, sanat uygulamalarında kuram bilgilerini kullanmalarını sağlamak

ve güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin okutulduğu ders programının sanat okuryazarlığı becerilerini geliştirmelerine katkısı bulunup bulunmadığını belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda sonuçlara ulaşabilmek ve değerlendirebilmek için aşağıdaki alt amaçlara ihtiyaç duyulmuştur.

Güzel Sanatlar Eğitimi Öğrencilerinin Sanat Okuryazarlığı arasında

- Bölümlere göre fark var mıdır?
- Sınıf düzeylerine göre fark var mıdır?
- Sanat Kitaplarını yönelik tutumlarına göre fark var mıdır?
- Kütüphane araştırmalarına yönelik tutumlarına göre fark var mıdır?

Bu alt amaçlar doğrultusunda Yücetoker(2014)'in geliştirmiş olduğu Sanat okuryazarlığı ölçeği kullanılmış ve sonuçlar elde edilmiştir.

Yöntem

Bu araştırma betimsel bir alan araştırması olup nitel araştırma tekniklerine başvurularak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Niğde Üniversitesi'nde öğrenim gören Eğitim Fakültesi Resim ve Müzik Eğitimi Öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemin homojen bir dağılım olabilmesi için her iki bölümden dört sınıf alınmış ve her sınıftan 40 öğrenciye anket uygulanmıştır. Uygulanan anketlerden alınan veriler SPSS 13.00 İstatistik Paket Programında çözümlenmiştir. Alt amaçlara yönelik yapılan bulgularda bölüm, kütüphane araştırmaları ve sanat kitaplarına yönelik değişkenleri belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmıştır. “Bağımsız grup t testi (Independent Samples t Test) her bir alt gözenek (örneğin kız ve erkek grupları) normal dağılım özelliği gösterdiğinde ($N_1 > 30$; $N_2 > 30$) iki aritmetik ortalama arasındaki farkın manidarlığını test etmede kullanılan parametrik bir tekniktir.” (Otrar, Erişim Tarihi, 2015). Ayrıca sınıf değişkenine yönelik istatistik bulguları için her iki grubun kendi içerisindeki okuryazarlık düzeyleri arasındaki farkların anlamlılık düzeyleri için bağımsız örneklem tek yönlü varyans testi ve bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu gösterebilmek için ise Tukey HSD testi uygulanmıştır. Sonuçlanan veriler tablolar halinde gösterilmiş ve sonuçlara ulaşılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Araştırma Grubunun Bölümlere Göre Sanatokuryazarlık Düzeylerine İlişkin T Testi Karşılaştırmasını Gösteren Dağılım

	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Resim	120	3,74	1,178		
Müzik	120	3,61	1,212	, 578	0,001*

Tablo 1’de görüldüğü gibi; resim ve müzik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sanatokuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (T değeri=,578

$p=0,001<.01$). Resim bölümü öğrencilerinin sanatokuryazarlık düzeylerine ilişkin ortalaması ($X=3,74$) iken, müzik bölümü öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyine ilişkin ortalaması ($X=3,61$)’dir. Bu sonuçlar, resim bölümü öğrencilerinin sanatokuryazarlık düzeyleri müzik bölümü öğrencilerinin sanatokuryazarlık düzeylerinden yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Sanatokuryazarlık Düzeylerine İlişkin One – Way Anova Testi Karşılaştırılmasını Gösteren Dağılım

	Varyans kaynağı	KT	Sd	KO	f	p
1.sınıf	Gruplar arası	12,700	1	46052,63	3,65	,000
2.sınıf						
3.sınıf	Grup içi	2446,137	239	1368,41		
4.sınıf						

Tablo 2’de görüldüğü gibi; sınıf değişkenine resim ve müzik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeylerine ilişkin one-way Anova Testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; resim ve müzik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sınıf değişkeni ilse sanatokuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (f değeri=3,65, $p,000<.05$).

Tablo 3. Araştırma Grubunun Sınıf Değişkenine Göre Sanatokuryazarlık Düzeylerine İlişkin Farklılıkların Üzerine Tukey Dağılımları

	Sınıf değişkenleri	Ortalamalar farkı	p
1.sınıf	2. sınıf	2,2647	0,012*
	3. sınıf	2,7268	0,007*
	4. sınıf	2,9875	0,002*
2.sınıf	1.sınıf	2,2648	0,012*
	3 sınıf	1,8699	0,133
	4. sınıf	2,5896	0,001*
3.sınıf	1.sınıf	2,7268	0,007*
	2.sınıf	1,8699	0,133
	4.sınıf	1,7582	0,136
4.sınıf	1.sınıf	2,9875	0,002*
	2.sınıf	5,5896	0,001*
	3.sınıf	1,7582	0,136

Tablo 3de görüldüğü gibi; öğrenim gördükleri sınıf değişkenine göre güzel sanatlar eğitimi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sanat okuryazarlığı düzeyleri Tukey Testi karşılaştırılmasını gösteren dağılım incelendiğinde; 1. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre sanatokuryazarlık düzeyleri düşük çıkmıştır. 2. Sınıfın ise 4. Sınıfa göre düşün çıkmıştır. Bu sonuçlara göre sınıf seviyesi yükseldikçe sanatokuryazarlık düzeylerinin de yükseldiğini göstermektedir.

Tablo 4. Araştırma Grubunun sanat kitaplarını okumaktan hoşlanma durumlarına göre sanatokuryazarlık düzeylerine ilişkin t testi karşılaştırmasını gösteren dağılım

	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
evet	210	3,80	1,151		
hayır	30	3,35	1,260	4,389	0,002*

Tablo 4’de görüldüğü gibi; resim ve müzik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin sanat kitapları okumaktan hoşlanmaları ile sanatokuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (T değeri=4,389 p=0,002<.01). Sanat kitapları okumaktan hoşlanan öğrencilerinin sanatokuryazarlık düzeylerine ilişkin ortalaması (X=3,80) iken, sanat kitapları okumaktan hoşlanmayan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyine ilişkin ortalaması ise (X=3,35)’dir. Bu sonuçlar, sanat kitapları okumaktan hoşlanan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyleri, sanat kitapları okumaktan hoşlanmayan öğrencilerinin sanatokuryazarlık düzeylerinden yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Araştırma Grubunun kütüphane araştırması yapmaktan hoşlanma durumlarına göre sanatokuryazarlık düzeylerine ilişkin t testi karşılaştırmasını gösteren dağılım

	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
evet	186	3,72	1,229		
hayır	44	3,25	1,278	2,647	0,004*

Tablo 5’de görüldüğü gibi; resim ve müzik bölümünde öğrenim gören öğrencilerin kütüphane araştırmaları yapmaktan hoşlanmaları ile sanat okuryazarlığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (T değeri=2,647 p=0,004<.01). Kütüphane araştırmaları yapmaktan hoşlanan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeylerine ilişkin ortalaması (X=3,186) iken, kütüphane araştırmaları yapmaktan hoşlanmayan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyine ilişkin ortalaması ise (X=3,25)’dir. Bu sonuçlar, kütüphane araştırması yapmaktan hoşlanan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyleri, kütüphane araş-

tırması yapmaktan hoşlanmayan öğrencilerinin sanatokuryazarlık düzeylerinden yüksek olduğunu göstermektedir.

Sonuçlar ve öneriler

Yapılan araştırmanın sonuçları aşağıdaki gibidir.

- Yapılan araştırmanın sonucunda resim eğitimi bölümünde okuyan öğrencilerin, müzik eğitiminde okuyan öğrencilere göre sanatokuryazarlık düzeyleri yüksektir.
- Araştırma sonuçlarına göre 4. sınıf öğrencilerinin diğer sınıflarda öğrenim gören öğrencilere göre sanat okuyazarlık düzeyleri yüksek çıkmıştır. Ayrıca sınıf düzeyinin yükselmesi sanatokuryazarlık düzeylerini de yükselttiği sonucuna varılmıştır.
- Sanat kitaplarından hoşlanma durumuna göre yapılan test sonucunda doğru orantılı bir yükselme görülmektedir. Sanat kitaplarını okumaktan hoşlanan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyleri okumaktan hoşlanmayan öğrencilere göre daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir.
- Kütüphane araştırmalarından hoşlanma durumuna göre yapılan test sonucunda doğru orantılı bir yükselme görülmektedir. Kütüphane araştırmalarından hoşlanan öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeyleri, araştırma yapmaktan hoşlanmayan öğrencilere göre daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir.
- Eğitim fakülteleri resim eğitimi ders programlarına bakıldığında sanat tarihi ve eğitimi ağırlıklı teori dersleri görülmektedir. Bu derslerin var olması öğrencilerin daha fazla kütüphane araştırması yapmalarına olanak sunduğu varsayılmaktadır. Ancak müzik eğitimi programına bakıldığında bu derslerin sayılarının kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle müzik öğrencileri bu alanda kendi araştırma yapması dışında belirli kazanım sağlayamamaktadır. Bu sonuca göre müzik eğitimi ders programları yeniden yapılandırılarak sanatokuryazarlığı gibi dersler koyulması bu öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.
- Kütüphane araştırmaları bir sanat öğrencisi için önemlidir. Ulusal ve uluslararası kaynakları araştırması, bu araştırdığı kaynakları değerlendirmesi ve performansa aktarması açısından öğrencilerin kütüphanelere teşvik edilmesi önemlidir. Ayrıca okul idarelerinin kütüphanelere sanat kitapları önerileri bu alanda önemli olduğu düşünülmektedir.
- Müzik eğitimi ve resim eğitimi öğrencileri performans derslerinde sanat kitaplarını, o alandaki makale ve bunun gibi bilimsel içerikli yazıları okuyarak performansa aktarması önemlidir. Bu nedenle performans öğretmenlerinin öğrencilere sanat kitapları önermeleri bu öğrencilerin sanatokuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça

- Bawden, David. (2001). Information and digital literacies; a review of concepts. *Journal of Documentation*, LVII (2), s. 218-59.
- Gurdal, O. (2000). Yaşamboyu öğrenme etkinliği: Enformasyon okuryazarlığı. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*. 14(2), 176-187.
- Karasar, N.(2006). Bilimsel araştırma yöntemi, (16. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık
- Karasu, S. (bt.). kültür, sanat okuryazarlığı nedir? <http://www.haberturk.com/kultur-sanat/haber/1045568-sirnaktaki-cocuk-da-sanat-egitimi-almali> 06.04.2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Lankshear, C. (1999). *Literacy studies in education: Disciplined developments in a postdisciplinary age*. (Ed. Peter M), (1997) After the Disciplines: The emergence of cultural studies. Connecticut: Greenwood. of Academic Librarianship, XXIII (1), s. 9-13.
- Miller, G.A. (1998). The challenge of universal literacy. *Science Magazine*, 241,1293-1299.
- Nergis, A. (2011). Literacy Culture and Everchanging Types of Literacy. *International Online Journal of Educational Sciences* 3 (3), ISSN 1309.
- Oğuz, Ş. (2007). Evrensel okuryazarlık. <http://milliyet.com.tr/1997/02/12/yazar/oguz.html>. 20.08.2009 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Ortar, M. (bt.). Bağımsız gruplar t Testi. <http://mustafaotrar.net/istatistik/bagimsiz-iliskisiz-gruplar-t-testi/> 07.04.2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Sanat Sever Türkiye, (<http://sanatseverturkiye.blogspot.com/>), 20.03.2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Yücetoker, İ. (2014). Sanatokuryazarlığı ölçeğinin hazırlanması ve geliştirilmesi, *Sanat Eğitimi Dergisi*, 2 (1), s. 112 -126.